

IVA VODRÁŽKOVÁ - POSELSTVÍ TEXTILNÍCH POCHODNÍ

/Na vernisáži 11. 9. 2010 vystoupil dětský romský taneční soubor ze ZŠ Grafická, houslistka Helén – rockhouse a byl promítnut dokumentární film Martina Štolla - Poutníci chaosem/

Novou výstavní sezonu a zároveň školní rok 2010/11 zahájilo KC Prádelna výstavou věnovanou projektu **Ivy Vodrážkové – Vyzdvížení**. Výstava představila velkoformátové textilní šité koláže inspirované oponami na Tóru, "vyzdvížené" na deseti místech v České republice, kde synagogy byly v dobách nacistického a komunistického režimu zcela zbořeny nebo zdevastovány. Symbolickou desítku si vybrala autorka na základě osobního vztahu k jednotlivým místům, nebo protože zde žili její předkové. Textilie byly instalovány v prostorách uvnitř synagog či na jejich fasádách, nebo na místech, kde tyto modlitebny kdysi stály /na Palachově náměstí v Olomouci, ve Staré a Nové synagoze ve Velkém Meziříčí, v Praze - Libni, v Nové Cerekvi na Pelhřimovsku, v Polné, v Boskovicích, v Dolních Kounicích, v Ivančicích a v obřadní síni na židovském hřbitově v Roudnici nad Labem/.

Formálně jsou textilie inspirované především funkcí tradičních synagogálních opon, které podobně jako v Jeruzalémském chrámu i v synagoze oddělují prostor modlitebny od svatostánku, a ochraňují svitky Tóry, aby nedošlo k jejich poškození nebo znesvěcení. Dnes je ve zničených a opuštěných synagogách schránka na Tóru prázdná. Autorka však vnímá stále přítomnou energii, která se sem soustředila během staletí každodenních modliteb: "Tyto stavby jsou pevně zakotveny v zemi, která udržuje paměť minulosti. V těchto místech byla země spojována modlitbami s univerzálním duchem, stejně jako stromy napájené vodou vyrážejí nové ratolesti a obracejí se ke světlu. Tady se shromažďovala energie, která je zde stále přítomná, i když ji většinou nevnímáme. Tím, že do zdevastovaných synagog vracím nové textilie, mohou tato místa znovu ožít a vyprávět o své minulosti. Snažím se tak upozornit na historický význam těchto míst a příběhy lidí, kteří zde žili." Koncepce jejího projektu je založena na myšlence kontinuity a rozptýlenosti a určována snahou po odhalení kořenů násilně přerušené paměti.

Při výrobě původních dochovaných opon se po staletí používaly nejvzácnější textilie, často cizokrajného původu, nejružnější výšivky, stříbrné a zlaté dracouny, flitry, třásně, prýmký a střapce, stříbrné rolničky a plastické aplikace symbolů svatostánku či kmenů Izraele. Nesly také hebrejská písmena, nápisy se jmény donátorů a věnováním. Také současné opony Ivy Vodrážkové nesou některé tradiční symboly: sloupy z průčelí Jeruzalémského chrámu, Korunu Tóry, Magen David - šesticípou hvězdu, hebrejská písmena, strom života nebo sedmiramenný svícen. Její artefakty vznikají i podobnou metodou: technikou mozaiky, koláže nebo asambláže textilních fragmentů. Jsou vytvořené z nalezených předmětů a starých látek, představujících pozůstatky zničené židovské kultury. Textil užívaný k vytváření těchto obrazů pochází ze sběru odhozených a použitých látek, ze starých oděvů, závěsů a odstřížků, které mají každý svůj příběh a minulost. Použití nepotřebného a obnošeného textilu symbolizuje rozmanitost a rozptýlenost – diaspornost – těchto příběhů, které mohou být často spojeny jen náhodně. Technikou šití vznikají obrazce, symboly a nepředvídatelná seskupení tvarů a barev. Tyto nové formy nahodilých spojení jsou nejen základní formou uměleckého tvoření, ale vyjadřují i obecný stav světa, kultury a krásy, která neexistuje jen v trvalosti nějakého řádu, ale i v kráse ztracených věcí, nahodile spojených. Dotýkají se nás však stejně hluboce svojí intimitou a osobním charakterem. Můžeme v nich objevit i náznak tradiční kompozice, která se však stále uvolňuje a proměňuje až po zcela abstraktní tvary. Původní vzory se dostávají do nečekávaných vztahů a vytvářejí nový celek, který vyniká novými kvalitami: živostí, rozmanitostí, strukturou a bohatstvím, jako pestrobarevná koláž nebo primitivní ornament. Zdá se, že tvary se volně pohybují prostorem a vytvářejí nepřetržitý pohyb, stoupající z hlubin vzhůru - jako plameny svíce nebo modlitby.

Iva Vodrážková, rozená Pelikánová, se narodila v Olomouci. Její dědeček ak. soch Julius Pelikán, se už v mládí pod vedením J. V. Myslbeka podílel například na realizaci sousoší Svatého Václava v Praze a její babička Božena Pelikánova (roz. Šternová), pocházela z velké židovské rodiny. Za druhé světové války zahynula v koncentračním táboře v Osvětimi a tato rodinná tragická historie podnítila její zájem o judaismus, židovské dějiny a hledání kořenů. Její otec Vladimír Pelikán, universitní profesor a primář na lékařské fakultě v Olomouci, byl z politických důvodů vyhozen ze zaměstnání, protože nesouhlasil se vstupem sovětských vojsk do Československa a jeho bratr Jiří Pelikán, ředitel Československé televize, byl zbaven československého občanství, když působil v Římě. Jako italský občan se pak stal poslancem Evropského parlamentu ve Štrasburku. Otec na následky šikanování v roce 1980 zemřel na mozkovou mrtvici.

Po absolvování Pedagogické fakulty Palackého university v Olomouci v roce 1974 (obor výtvarná výchova a český jazyk) se přestěhovala do Prahy. V období komunistické normalizace byla její rodina politicky pronásledována a tak nemohla vykonávat svou profesi, v té době byla zaměstnaná jako vychovatelka ve školní družině a později i jako uklízečka. V roce 1976 se seznámila se svým mužem, hudebníkem a teoretikem, Mirkem Vodrážkou. Společně vydávali samizdaty, organizovali bytovou universitu, kde přednášeli přední čeští disidenti, například profesor Milan Machovec, Egon Bondy a teolog Milan Balabán. Ve svém bytě spoluorganizovali setkání mluvčích Charty 77 a aktivně působili v českém kulturním undergroundu. Vydala řadu ručně zhotovených knížek s vlastními texty a ilustracemi. Do roku 1989 se zúčastňovala pouze neoficiálních výstav, především v okruhu undergroundu. Od roku 1990 na Základní umělecké škole v Tiché Šárce vyučuje kresbu, malbu, grafiku, keramiku a alternativní techniky. Se svými studenty se zúčastňuje mnoha výtvarných festivalů, kde pořádá výtvarné workshopy.

Ve své volné tvorbě využívá různé techniky, kromě olejomalby a pastelu vytváří i objekty z proutí a provazů. Své šité textilní koláže vytváří z použitých a odhozených látek a nalezených věcí, které nesou stopy dávných lidských příběhů a jsou inspirované synagogálními textiliemi. Tímto "recyklováním" materiálů se hlásí k ekologické myšlence a sama je aktivní členkou české eko-feministické skupiny Studna, která ve svých měsíčních a slunečních rituálech hledá sounáležitost s přírodními cykly a s Matkou Zemí.

V zahraničí vystavovala například ve Spojených státech, v Izraeli, v Rusku, na Slovensku.

Její práce a názory mapují dokumentární filmy "Poutníci chaosem" (Česká televize 1995), "Artefakta" (Česká televize 1999) a celovečerní film "Proroci a básníci" od režiséra Ivana Vojnára (ČR 2000).

<http://www.tvp5.cz/archiv/kultura/poselstvi-textilnich-pochodni/>